né problematiky prakticky nemožné. Všichni se ale zcela určitě shodneme v názoru, že je velká škoda, že se M. Sojkovi nesplnil jeho velký sen – napsat analogickou práci o vývoji metodologie ekonomické vědy.

Ať již se tedy vydáme cestou přejímání autorových myšlenek, hodnotících soudů a znalostí, které publikace nabízí, či půjdeme cestou dalšího studia na jejím základě získa-

ných vědomostí, nebo budeme polemizovat s interpretovanými názory resp. s formou či rozsahem jejich interpretace, bude to znamenat ocenění autora přínosu nejen pro čtenáře, ale i pro další vývoj české ekonomické historiografie či ekonomické teorie jako takové. A tak mi nezbývá než popřát knize šťastnou cestu za čtenáři a čtenářům mnoho krásných s ní spojených zážitků. ■

NOVÉ, INSPIRUJÍCÍ UČEBNICE EKONOMIE

Tomáš Pavelka, VŠE Praha; Milan Žák, CES, Vysoká škola ekonomie a managementu, Praha

Václav Jurečka a kolektiv: Makroekonomie

Praha : Grada Publishing, a.s., 2010, 332 stran, ISBN – 978-80-247-3258-9.

Václav Jurečka a kolektiv: Mikroekonomie

Praha : Grada Publishing, a.s., 2010, 359 stran, ISBN – 978-80-247-3259-6.

Vydání vlastních učebnic ekonomie je počinem jistě chválným a jen ten, kdo někdy nějakou učebnici sám vydal, nebo se na jejím textu alespoň podílel, ví, jak je tento počin pracný a nevdečný. Způsob, jakým se tohoto nelehkého úkolu zhostili učitelé Katedry ekonomie Ekonomické fakulty Vysoké školy báňské v Ostravě, je hodný obdivu. Texty, jak makroekonomie, tak i mikroekonomie byly vysoce hodnoceny recenzenty, kteří je doporučili k vydání. Autoři recenzních posudků (byli to pro „mikro“ Kamil Fuchs a Jolana Volejníková, pro „makro“ Stanislav Šaroch a Milan Žák – výňatky jsou součástí textu) se shodují v tom, že oba texty představují skutečné učebnice, učebnice vyhovující současným platným standardům výuky, učebnice současné, inspirativní a srozumitelné. Nejlépe to charakterizoval S. Šaroch, když píše doslova: „Soudobá ekonomie se rozbíhá

do mnoha velmi specializovaných disciplín. Je proto vždy velkým uměním a odvahou předložit konzistentní text pro studenty...“. A to se autorskému kolektivu, vedenému zkušeným pedagogem, profesorem Václavem Jurečkou z Ekonomické fakulty Vysoké školy báňské v Ostravě, bezesporu podařilo. Autorsky se na učebnicích podíleli: Karel Hlaváček, Martin Hon, Ivana Jánošíková, Eva Kolcunová, Martin Macháček, Irena Paličková, Lenka Spáčilová, Tomáš Wroblowský.

Učebnice **MAKROEKONOMIE** je formálně rozdělena do sedmi částí, přičemž každá z těchto částí je dále členěna na jednotlivé kapitoly, kterých je celkem šestnáct. Každá kapitola je ukončena pasáží vysvětlivek důležitých pojmů týkajících se probíraných témat a kontrolními otázkami, na kterých si čtenář/student může ověřit pochopení probírané látky.

V první kapitole nazvané „*Proč studovat makroekonomii?*“ autoři seznamují čtenáře s tradičním vymezením rozdílu mezi makroekonomií a mikroekonomií. Dále nastiňují důvody, proč je studium makroekonomie důležité nejen pro tvůrce hospodářské politiky, podnikatele a manažery, ale i pro širokou veřejnost, která si často vůbec neuvědomuje, jak významně je ovlivňována makroekonomickým vývojem. Velmi pozitivně lze v této úvodní kapitole hodnotit nástin historického vývoje makroekonomické teorie. Jsou zde zmíněny všechny hlavní myšlenkové směry: klasická škola, keynesiánsství i neoklasická škola.

Část A, nazvaná „*Produkt ekonomiky – jeho měření a determinace*“, je rozčleněna do tří kapitol. V kapitole „*Produkt ekonomiky a jeho měření*“ autoři seznamují s problematikou hrubého domácího produktu a z něho odvozených ukazatelů. Je v ní uveden rozdíl mezi reálným a nominálním produktem a nastiňuje jednotlivé metody výpočtu hrubého domácího produktu, je vysvětlen rozdíl mezi domácím a národním přístupem, přitom se však stále uvádí pojem hrubý národní produkt, ačkoli v současnosti se již používá spíše pojem hrubý národní důchod. Autoři také upozorňují na určitá omezení ukazatele hrubého domácího produktu, zejména na problematiku stínové ekonomiky, práce doma a vliv produkce na životní prostředí. Závěr této kapitoly autoři věnují alternativním ukazatelům blahobytu společnosti. V následující kapitole „*Výdajový model s multiplikátorem*“ autoři vysvětlují jeden ze základních keynesiánských modelů determinace rovnovážného produktu v krátkém období. Po objasnění spotřební keynesiánské funkce a poptávky po investicích je pozornost věnována mechanismu dosahování rovnováhy ve dvousektorové ekonomice a po vysvětlení multiplikačního efektu a paradoxu spořivosti, autoři zapojují do analýzy i vládní sektor. Rovnováha v třísektorové ekonomice je doplněna o srovnání multiplikačních efektů

vládních nákupů a vládních transferových plateb, a také efektů vyrovnaného rozpočtu. V závěru této kapitoly je model doplněn o vliv zahraničního obchodu, což umožňuje dosažení rovnovážného produktu v kompletní čtyřsektorové ekonomice. Poslední kapitolou v části A je „*AS-AD model*“. V ní autoři nejprve věnují pozornost agregátní poptávce. Je vysvětlen klesající tvar křivky agregátní poptávky a velmi podrobně jsou uvedeny i faktory, které vedou ke změně agregátní poptávky, čili k posunům křivky agregátní poptávky. U agregátní nabídky autoři seznamují čtenáře se dvěma základními přístupy, keynesiánským, který předpokládá pro krátké období rigiditu nominálních mezd, a neoklasickým, který předpokládá dokonalou flexibilitu mezd a existenci plné zaměstnanosti. V této souvislosti je vysvětleno, proč v krátkém období je spíše uvažováno o rostoucí (či horizontální) křivce nabídky, kdežto dlouhodobá křivka agregátní nabídky je vertikální na úrovni potenciálního produktu. Podobně jako u agregátní poptávky, jsou podrobně vysvětleny i faktory, které vedou ke změně agregátní nabídky, čili k posunům křivky agregátní nabídky. V závěru této kapitoly je pak věnována pozornost procesu dosahování rovnováhy v obou výše zmíněných přístupech. Autoři přitom využívají mechanismy recesní a inflační mezery.

Část B, která je pojmenována „*Peníze v tržní ekonomice*“, obsahuje pouze jednu kapitolu, a to „*Peníze a trh peněz*“. V této kapitole jsou čtenáři nejprve seznámeni s vymezením jednotlivých peněžních agregátů. Poté je pozornost věnována peněžnímu trhu, respektive poptávce po penězích a nabídce peněz. U poptávky po penězích se drží autoři členění podle keynesiánských motivů, tzn. na transakční, opatrnostní a spekulativní část. U křivky poptávky po penězích je analyzována změna cenové hladiny a reálného důchodu. Podkapitola nabídky peněz obsahuje stručný nástin historického vývoje bank i vysvětlení postavení a úloh centrální

ních bank. Poté je již podrobně popsán proces multiplikace vkladů. Ve spojitosti s výkladem, kdo ovlivňuje (určuje) výši peněžní zásoby v ekonomice, je vedle v základních kurzech makroekonomie obvykle probírané teorie exogenní nabídky peněz, nastíněna velmi jednoduše i teorie endogenní nabídky. Závěr kapitoly je vedle mechanismu dosahování rovnováhy na trhu peněz věnován také vztahu mezi peněžním trhem a trhem zapůjčitelných fondů.

Již ze samotného názvu *Části C: „Dvě „makroekonomická zla“: Inlace a nezaměstnanost“* je patrné její rozčlenění na jednotlivé kapitoly. První kapitola této části je pojmenována jednoduše a výstižně „*Inlace*“. Samotné členění této kapitoly není ničím neobvyklým, ale je v podstatě stejné s tím, které lze nalézt v ostatních učebnicích základního kurzu makroekonomie. Po seznámení s jednotlivými indexy cenových hladin a způsobem výpočtu míry inflace se čtenář seznámí s různými typy inflace. Nejprve je inflace členěna podle závažnosti na mírnou, pádivou a hyperinflaci, dále podle její příčiny na poptávkovou a nabídkovou a v podstatě také setrvačnou. Po vysvětlení významu inflačního očekávání autoři pojednávají o negativních dopadech inflace a lehce zmiňují protiinflační politiku v podobě inflačního cílování a nákladů spojených s desinflací. V kapitole „*Nezaměstnanost*“ je nejprve čtenář obeznámen se způsobem měření míry nezaměstnanosti. V této souvislosti je vysvětlen rozdíl mezi obecnou a registrovanou mírou nezaměstnanosti. Autoři pro pochopení situace na trhu práce seznamují s Beveridgeovou křivkou, která sice nebyla v minulosti běžně uváděna v základních kurzech makroekonomie, ale v současnosti již bývá. Vedle jednotlivých typů nezaměstnanosti jsou vysvětleny i mikroekonomické základy trhu práce. Vedle negativních dopadů nezaměstnanosti a opatření k jejímu snížení jsou popsány i pozitivní dopady lepší alokace pracovních sil. Kladně lze hodnotit i stručné vymezení problematiky

v současnosti tak „populárních“ témat jako je flexikurita a zaměstnatelnost (employability). Třetí a poslední kapitolou *Části C* je kapitola „*Vztah inflace a nezaměstnanosti. Phillipsova křivka*“. Autoři seznamují s postupným vývojem Phillipsovy křivky. Začínají původní mzdovou verzí, pokračují přes cenovou verzí Samuelsona či Solowa a Friedmanovu verzí adaptivního očekávání a případně i racionálního očekávání, a ukončují verzí Lucase, kterou většinou nalézáme až v pokročilejších kurzech makroekonomie, zde ovšem jednoznačně ne ke škodě výkladu.

Část D, nazvaná „Centrální banka a vláda v ekonomice“ je rozčleněna na dvě kapitoly. První je kapitola „*Monetární (peněžní) politika*“, druhá je „*Fiskální (rozpočtová) politika*“. V kapitole „*Monetární (peněžní) politika*“ jsou čtenáři detailněji seznámeni s jednotlivými nástroji, kterými centrální banka může ovlivňovat ekonomiku. Tato kapitola rovněž obsahuje porovnání keynesiánského a monetaristického přístupu k monetární politice. S tím, že centrální banka nemá jednouchou pozici v ovlivňování ekonomiky, je čtenář seznámen v částech, které pojednávají o endogenitě peněz, časovém zpoždění a pasti likvidity. Závěr této kapitoly je věnován stručnému seznámení s Eurozónou a Evropskou centrální bankou, a také s – v současnosti aktuální – globální finanční krizí. Výklad kapitoly „*Fiskální (rozpočtová) politika*“ začíná seznámením s možnými nástroji fiskální politiky a vysvětlením příjmové a výdajové stránky státního rozpočtu. Čtenáři jsou dále seznámeni jak s poptávkově zaměřenou fiskální politikou (změna výdajů, změna daní), tak i nabídkově zaměřenou fiskální politikou (změna daňového zatížení), v rámci které je vysvětlena i Lafferova křivka. Závěr této kapitoly je věnován problémům fiskální politiky, a to zejména financování státního (veřejného) dluhu, vytěšňovacímu efektu, časovému zpoždění, ale také, v současnosti opět aktuálnímu tématu, daňové harmonizaci a dodržování určitých limitů (Pakt

stability a růstu či Maastrichtských kritérií).

Následující *Část E* obsahuje dvě kapitoly, které jsou totožné s jejím názvem: „*Ekonomický růst a ekonomický cyklus*“. Začátek kapitoly „*Ekonomický růst*“ je věnován vymezení samotného pojmu ekonomický růst, zdroji růstu a způsobu jeho měření. Poté je věnována pozornost jednotlivým teoriím ekonomického růstu. Vedle zcela běžně uváděné neoklasické teorie je probírán také keynesiánský Harrod-Domar model a sociálně ekonomické teorie Rostowa. Výklad těchto teorií se může jevit v některých ohledech pro základní kurz makroekonomie až nadměrně detailní, není to však ke škodě věci samé. Závěr kapitoly je doplněn o poznámky o vlivu ekonomického růstu na blahobyt společnosti, o trvale udržitelném rozvoji a také o možných dopadech ekonomického růstu na důchodovou nerovnoměrnost. Výklad v druhé kapitole „*Ekonomický cyklus*“ je zpočátku zcela tradiční. Vedle popisu jednotlivých fází cyklu a příčin cyklů, je uvedeno také třídění cyklů podle jejich délky trvání. Detailně je vysvětlen Samuelsonův model propojení multiplikátoru a akceleratoru. Pozornost je však věnována i jiným modelům cyklického kolísání, např. monetaristickému přístupu, inovačnímu modelu Schumpeterovu, přírodním cyklům podle Jevonse a modelům politicko-ekonomickému cyklu.

Předposlední *Část F*, pojmenovaná „*Vnější vazby otevřené ekonomiky*“, je složena ze tří kapitol. Rozsah a struktura kapitoly „*Mezinárodní obchod*“ se nikterak neodlišuje od obdobných kapitol v jiných učebnicích základního kurzu. Po rozboru absolutních a komparativních výhod jsou čtenáři seznámeni pomocí grafického aparátu s problematikou protekcionismu. Závěr této kapitoly obsahuje stručný popis snah o prosazování volného obchodu ve světě. V kapitole „*Měnový kurz*“ autoři seznamují se základními pojmy týkajícími se devizového trhu a měnového trhu. Jsou zde vysvětleny faktory, které ovlivňují vývoj měnového kurzu

v krátkém a dlouhém období. Po objasnění základních režimů měnových kurzů, včetně jejich výhod a nevýhod, je kapitola zakončena pojednáním o budoucnosti české koruny, o pozitivních a negativních dopadech vstupu České republiky do Eurozóny. Poslední kapitolou v této části je „*Platební bilance*“. Autoři zde seznamují se základní strukturou platební bilance, jejími vyrovnávacími mechanismy a jejími jednotlivými saldy. Pozornost věnují také související zahraniční zadluženosti a investiční pozici zemí.

Poslední *Část G* nese název „*Makroekonomická úloha státu a jeho hlavní cíle*“. Jedinou kapitolou této části je „*Stát a ekonomika*“. V ní se autoři snaží komparovat názory na úlohu státu v ekonomice. Závěr této kapitoly, a tedy závěr celé učebnice, tvoří vysvětlení magického čtyřúhelníku a problematika vzájemné konfliktnosti jednotlivých cílů hospodářské politiky, což je možné chápat jako spojovací můstek k dalším, navazujícím národohospodářským předmětům.

Učebnice MIKROEKONOMIE ctí, stejně jako Makroekonomie rozdělení do souhrnných částí (tentokrát jich je šest), které jsou dále členěny do celkem dvaceti dvou kapitol. Závěr každé kapitoly, opět stejně jako u Makroekonomie, obsahuje výčet nejdůležitějších pojmů a kontrolní otázky, které umožní studentovi ověřit si pochopení probírané látky.

Část A nese název „*Úvod do ekonomie*“ a je rozčleněna do tří kapitol. Obsah první kapitoly je již patrný z jejího názvu „*Seznámení s ekonomikou*“. V této kapitole se čtenář dozví co je to vlastně ekonomie a jak se postupně vyvíjela až do současné podoby. Stručná pozornost je věnována podobě ekonomických zákonů a metodám běžně používaných v ekonomii. V druhé kapitole „*Potřeby a výroba*“ je s využitím hranice výrobních možností vysvětlován princip volby v případě, kdy potřeby jsou neomezené, kdežto zdroje omezené jsou. V této souvislosti jsou zmiňovány náklady oběto-

vané příležitosti. Z pohledu mikroekonomie poněkud netradičně je v této kapitole zařazen i výklad peněz, se kterým je běžnější se setkat spíše v učebnicích makroekonomie. V třetí kapitole „Poptávka, nabídka a tržní cena“ se čtenář dozví, že trh, prostřednictvím cenového mechanismu, řeší odpověď na tři základní otázky, které položil P. A. Samuelson ve své slavné knize *Ekonomie*, tedy: co, jak a pro koho, neboli, co se bude vyrábět, jak se to bude vyrábět a pro koho se to bude vyrábět. Dále je v této kapitole věnována pozornost poptávce a nabídce. Jsou vysvětleny základní determinanty individuální i tržní poptávky a nabídky. S využitím grafického aparátu a zároveň i číselného příkladu je čtenář seznámen s tím, jak je na trhu dosaženo rovnováhy, jak je stanoveno rovnovážné množství a rovnovážná cena. Závěr této kapitoly je věnován stručnému výkladu teorému pavučiny, tedy grafickému aparátu, od kterého se již v moderních světových učebnicích mikroekonomie opouští z důvodu jeho nejasností a komplikací s ním spojených.

Část B s názvem „*Teorie poptávky – chování spotřebitele*“ tradičním způsobem vysvětluje teorii spotřebitele a poptávky. V první ze dvou kapitol této části (kapitola 4), „*Chování spotřebitele*“, jsou nejprve vysvětleny základní kategorie, tedy užitek, celkový užitek, mezní užitek. V úvodní části této kapitoly je v podstatě vysvětlena kardinální verze užitku. Vedle optima spotřebitele je pomocí zákona klesajícího mezního užitku graficky odvozena i klesající křivka poptávky. Zmíněn je také přebytek spotřebitele a paradox „voda-diamanty“. Následující část kapitoly poté pojednává detailněji o ordinalistické teorii užitku. Výklad začíná vysvětlením indifferenční křivky a mapy preferencí (tento název autoři používají místo v českém jazyce zdomácnělého názvu „indifferenční mapy“). Autoři uvádí čtyři základní charakteristiky indifferenčních křivek, mezi kterými jsou i negativní sklon indifferenční křivky a také to, že indifferenční křivky jsou

konvexní k počátku. Hned o dvě strany dále však autoři čtenáři sdělují, že existují i alternativní tvary indifferenčních křivek, tudíž uvedené základní charakteristiky neplatí. Bylo by vhodné z důvodu srozumitelnosti výkladu na možnost neplatnosti uvedených základních charakteristik upozornit již při jejich vyjmenovávání. Omezení spotřebitele důchodem a cenami statků je zakomponováno do linie rozpočtu. Tradičním způsobem je pak graficky odvozeno optimum spotřebitele pomocí spojení indifferenčních křivek a linií rozpočtu. Kapitola obsahuje také grafické odvození individuální poptávky spotřebitele v případě ordinalistické teorie užitku. Dopad změny ceny statku je slovně vysvětlen pomocí substitučního a důchodového efektu. Závěr této kapitoly poté zachycuje grafické odvození tržní poptávky z několika individuálních poptávkových křivek. Druhá kapitola v této části (kapitola 5) nese název „*Tržní poptávka a její elasticita*“. Zařazení samostatné kapitoly o elasticitě poptávky lze hodnotit velmi pozitivně. Právě správné pochopení významu elasticity je důležité pro řadu na ekonomii navazujících předmětů. Pozornost je věnována nejen cenové, ale i důchodové a křížové elasticitě poptávky. Vedle základního vymezení elasticity a metod jejich výpočtu jsou např. u cenové elasticity uvedeny klíčové faktory, které ovlivňují její výši.

Třetí část C, která má název „*Teorie nabídky – chování výrobce*“, je členěna na čtyři na sebe logicky navazující kapitoly. První kapitola této části (kapitola 6), s názvem „*Firma a její cíle*“, seznamuje čtenáře s podstatou existence firem, uvádí různé cíle firem, přičemž zdůrazňuje jako základní cíl používaný ve výkladu základní mikroekonomie maximalizaci zisku. Následující kapitola (kapitola 7), pojmenovaná „*Produkt firmy*“, pojednává o krátkodobé a dlouhodobé produkční funkci. V krátkém období je výklad demonstrován za předpokladu nejprve rostoucích a poté klesajících výnosů z variabilního vstupu. Výklad produkce

v dlouhém období pomocí izokvant je dále doplněn i o problematiku izokost. Pomocí obou těchto křivek je pak vysvětleno hledání optima firmy v dlouhém období. S produkční funkcí úzce souvisí náklady firmy, kterými se zabývá kapitola 8, „*Náklady firmy*“. Autoři vysvětlují, jaký dopad má délka období na náklady. V krátkém období vychází opět z předpokladu rostoucích a poté klesajících výnosů z variabilního vstupu. S využitím grafů vysvětlují chování celkových, mezních a průměrných nákladů v krátkém období. U analýzy dlouhodobých nákladů je zmíněn vliv úspor, nákladů i výnosů z rozsahu. V poslední kapitole této části, „*Příjmy a zisk firmy*“ (kapitola 9), je po vysvětlení základních kategorií příjmů firmy pojednáno o rozdílu mezi ekonomickým a účetním ziskem.

Část D je pojmenována „*Firma v tržních strukturách*“ a je členěna na čtyři kapitoly. V kapitole 10, „*Typy tržních struktur*“, jsou vysvětleny základní rozdíly mezi dokonalou konkurencí a jednotlivými formami nedokonalé konkurence. Jedenáctá kapitola, „*Firma v dokonalé konkurenci*“, s využitím grafického aparátu pojednává o dosahování optima firmy za předpokladu maximalizace zisku. Je zde také odvozena křivka nabídky dokonalé konkurenční firmy, včetně bodu uzavření firmy. Podrobně jsou zde vysvětleny případy, kdy firma dosahuje kladného, záporného nebo nulového ekonomického zisku. Stejně linie výkladu se drží i kapitola 12, „*Firma jako monopol*“. Vedle hledání optimálního množství a ceny monopolu je zde zmíněna také cenová diskriminace monopolu a neefektivnost monopolu, která je vedle tradičně uváděné ztráty mrtvé váhy vysvětlována také pomocí hledání renty a konceptu X-neefektivnosti. Přivítat lze i krátkou podkapitolu, která pojednává o možnostech protimonopolní politiky. Jak již napovídá její název, třináctá kapitola, „*Firma v oligopolní tržní struktuře*“, pojednává o běžně se vyskytující tržní struktuře, oligopolu. Autoři v této souvislosti zmiňují čtyři formy oligopolní

koordinace: kartelové dohody, cenové vůdcovství, barometrickou tvorbu cen a paralelní tvorbu cen. Problematika oligopolu je v závěru této kapitoly vysvětlena také pomocí teorie her. Specifika monopolistické konkurence včetně výkladu dosahování kladného, záporného nebo nulového ekonomického zisku je obsahem poslední kapitoly této části, „*Firma v monopolistické konkurenci*“.

Trhy jednotlivých výrobních faktorů se zabývá část E recenzované publikace, která obsahuje tři kapitoly. Kapitola 15 „*Trh práce*“ nejprve seznamuje čtenáře s odvozením individuální nabídky práce z pohledu jednoho člověka. Poptávka firmy po práci je vysvětlena z podmínky rovnosti příjmu z mezního produktu práce a mzdové sazby neboli je zde akcentována situace dokonalé konkurence na trhu práce. Detailní pozornost je zde však věnována i nedokonalostem, které mohou trh práce významně ovlivnit. Vedle státem stanovené minimální mzdy je zde pojednáno i o různých strategiích odborů na trhu práce. Zmíněny jsou také různé příčiny mzdových rozdílů. Závěr této kapitoly je věnován slovnímu výkladu situace, kdy je na trhu práce pouze jeden poptávající, neboli situaci monopsonu. V kapitole 16 „*Trh kapitálu*“ je vysvětlena poptávka firmy po kapitálu opět z upraveného zlatého pravidla maximalizace zisku. Firmy potřebují pro své investice získat finanční zdroje na trhu zapůjčitelných fondů, kterému je v této kapitole věnována pozornost i z mezinárodního pohledu. Sedmnáctá kapitola, „*Trh přírodních zdrojů*“, se věnuje mikroekonomické problematice přírodních zdrojů v mnohem větším rozsahu, než je běžné v ostatních česky psaných publikacích základního kurzu mikroekonomie. Samostatně je pojednáno o trhu neobnovitelných a obnovitelných přírodních zdrojů. Závěr této kapitole je již tradiční pojednání o specifikách trhu půdy.

Poslední část recenzované knihy nese název „*Některé souvislosti tržního mechanismu*“ a je rozdělena na čtyři kapitoly. Kapitola

18, „*Tržní mechanismus a rozdělování důchodů*“, obsahuje vysvětlení některých aparátů, kterými lze zachytit nerovnoměrné rozdělení důchodů v ekonomice. Je zde zmíněna Lorencova křivka a s ní spojený Giniho koeficient. Devatenáctá kapitola je zaměřena na výklad externalit. Vedle jejich základního vymezení jsou uvedeny také možné způsoby jejich řešení. Dvacátá kapitola se jmenuje výstižně „*Veřejné statky*“. V rámci této kapitole je věnována pozornost problematice optimálního množství veřejného statku a s tím spojenou otázkou financování veřejného statku. Předposlední kapitola s názvem „*Trh a mikroekonomická úloha vlády*“ osvětluje způsoby, jakými vláda (stát) působí, či by měla působit v ekonomice. Poslední dvaadvacátá kapitola je pak stručným exkurzem do teorie veřejné volby.

Co říci závěrem? V předmluvách k oběma učebnicím se autoři hlásí k záměru, vytvořit základní učební text – v Makroekonomii slovy „Učebnice je učební pomůckou pro studenty základního kurzu makroekonomie“ a v Mikroekonomii „Text je koncipován jako učební pomůcka k základnímu kurzu mikroekonomie“ a lze říci, že tomuto účelu oba texty zcela jistě vyhovují. V některých ohledech sice, alespoň podle našeho názoru zejména co do šíře a hloubky probíraných témat, překračují úroveň jiných současných učebnic základních kurzů učebnic na českém trhu, ale to v žádném případě nelze považovat za závažný nedostatek, spíše naopak. Ekonomie je věda živá a každá nová učebnice by měla přinášet nějaké novum, ať již po obsahové či kvalitativní stránce – a to obě učebnice splňují. Zda je to cesta správným směrem ukáže čas a konkurence.

Nejen autorům, ale právě konkurenčním projektům na trhu základních učebnic ekonomie jsou věnovány následující úvahy. Rozšiřováním základních poznatků vzniká problém, jak se studenti vypořádají s rostoucími objemy požadovaných znalostí či se složitějšími tématy. Nabízí se doporučení,

zda by nebylo vhodné tuto učebnici využít jako učební pomůcku zejména u studentů ekonomicky zaměřených studijních programů vysokých škol a univerzit, kteří již budou mít za sebou určitý obecný úvod do ekonomie, jehož znalost jim usnadní pochopení probíraných témat. Je třeba si uvědomit, že účelem základních kurzů jak makroekonomie, tak i mikroekonomie není jen naučit studenty poučky, definice a ani v podstatě prosté memorování modelů (křivek a jejich posunování). Účelem by mělo být, aby studenti především skutečně pochopili probíranou látku, včetně vzájemných souvislostí, a aby tak byli schopni nabyté znalosti využít v praktickém životě. A navíc, dalším cílem základních učebnic či kurzů by rovněž měla být snaha připravit studenty na studium více teoreticky zaměřených pokročilých kurzů v obou oblastech. I přes tvrzení, že oba tyto cíle obě recenzované učebnice splňují, nelze se nezabývat alespoň některými náměty, které mohou sloužit jako podklad pro další diskuzi nad výukou ekonomie.

Co tedy chybí, podle našeho názoru, recenzovaným učebnicím, či spíše co bychom my, recenzenti, rádi viděli v učebnicích dalších? Zprv je to přiblížení výkladu realitě, pomocí příkladů a to jak v historickém kontextu (dějiny hospodářství a dějiny teorií), tak i příklady z každodenního ekonomického či hospodářsko-politického života, z dlouhodobé i krátkodobé ekonomické reality, doplněné studiemi, otevřenými otázkami z vybraných článků a statí v periodikách, či diskuzemi nad výroky ekonomů, manažerů, politiků. Dále zde postrádáme alespoň nejjednodušší pravidla pro práci s ekonomickými daty a nástin možného využití matematického aparátu při řešení ekonomických problémů. Těmito nedostatky však bohužel trpí drtivá většina česky psaných učebnic. I přes tato, spíše než výtky do budoucna směřovaná doporučení, považujeme recenzované učebnice za velmi zdařilý počín, který zcela jistě ocení nejen studenti základních kurzů ekonomie, ale i ostat-

ní čtenáři se zájmem o tuto problematiku.

Na úplný závěr jsme si nechali citát z jednoho z opoňenských posudků na učebnici Mikroekonomie, který Jolana Volejňková končí slovy: „...ekonomický život žije každý

z nás...“ Dodejme jen: „...vždy a všude,“ a tak je lépe být připraven a vědět si rady. Proto je přínosné studovat ekonomii, a to zvláště z učebnic, které jsou, jako v tomto případě, ke čtenáři velmi laskavé. ■

KOMPLEXNÍ TEORETICKÝ A PRAKTICKÝ POHLED NA MEZINÁRODNÍ PODNIKÁNÍ

Ludmila Štěrbová, Hana Machková, VŠE v Praze

Baláž, P. a kol. Medzinárodné podnikanie

Bratislava : Sprint dva, 2010. 546 stran. ISBN 978-80-89393-18-3.

V polovině roku 2010 vyšla ve slovenském nakladatelství Sprint kniha Medzinárodné podnikanie s podtitulkem Na vlně globalizující se světové ekonomiky. Páté přepracované a doplněné vydání knihy, která pojednává o všech zásadních oblastech mezinárodního podnikání, a to jak z hlediska teoretického, tak praktického, je zaměřeno na významnou oblast ekonomické vědy. Novým přínosem je zejména objasnění vývojových trendů v období globalizace a jejich dopadů na oblast mezinárodního podnikání, včetně dopadů hospodářské krize na jednotlivé zboží a teritoriální segmenty světové ekonomiky.

Jedná se o komplexní odborné dílo erudovaných autorů, kteří svůj text doprovázejí celou řadou aktuálních příkladů, velmi dobře ilustrujících zkoumanou problematiku. Škála ekonomických problémů a jevů na světové, stále hlouběji se globalizující scéně je značně široká, jak je konstatováno již v samotném úvodu knihy. Ve třetím tisíciletí dochází k radikálním a hlubokým změnám světového hospodářství, ať už jde o novou teritoriální alokaci produkce zboží a služeb, o dynamický růst celkového odbytu a spotřeby, o změnu

v postavení jednotlivých subjektů na trzích, o nástup rychle se industrializujících zemí, o přesun investic formou fúzí, akvizic a koncentrace kapitálu, o rozvoj regionalismu, o zásahy do technicko-užitné a cenové struktury výroby, o revoluci ve vědě, o technicko-technologický vývoj, a s tím související sociálně-společenské a politické změny. Zmíněné, ale i další jevy se komerčně uplatňují s velkou rozmanitostí a zároveň zásadním způsobem ovlivňují mezinárodní společensko-politické dění, vývoj v oblasti ekonomické a finanční, přerozdělení ekonomické moci i světového bohatství a chudoby, což ve zpětné vazbě predikuje celkovou úspěšnost firem, zemí a regionů v zosílené světové konkurenci. Rozsah zapojení do mezinárodních struktur je důležitý především pro menší země, jimž vysoká míra specializace umožňuje úspěšně kompenzovat jejich nižší hospodářskou sílu a event. slabší vybavenost výrobními faktory. Z hlediska uvedených vzájemně se ovlivňujících faktorů je páté, zásadně přepracované, modernizované a obsahově doplněné vydání knihy Medzinárodné podnikanie velmi důležitým počinem, který v sobě zahrnuje jak